

AHLAK
BİLGİ
ÜRETİMULUSLARARASI
FİLOLOJİ
BENGÜ

Ortaokul Öğrencilerinin Bağlayıcı Bilgisi Üzerine Bir İnceleme¹

Aziz Olcay OLĞAÇ | ORCID: 0009-0007-4707-2107 | olcay2031@hotmail.com | Pamukkale
Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Pamukkale, Türkiye.
ROR ID: <https://ror.org/01etz1309>

Mevlüt Metin TÜRKTAŞ | ORCID: 0000-0001-6678-8361 | mmturktas@gmail.com | Pamukkale
Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Pamukkale, Türkiye.
<https://ror.org/01etz1309>

Özet

Bu çalışmanın temel amacı, ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı bilgi düzeylerini sınıf düzeyi, cinsiyet, okuma sıklığı ve yazma sıklığına göre incelemektir. Bu çalışmada, tarama araştırmalarının genel modellerinden karşılaştırmalı tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında 856 ortaokul öğrencisi ile yürütülmüştür. Öğrencilerin bağlayıcı bilgisinin belirlenmesi amacıyla Bağlayıcı Testi kullanılmıştır. Verilerin çözümlemesinde SPSS 26 programından yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 alınmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla çarpıklık ve basıklık katsayılarının -2 ile 2 arasında olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca varyansların homojenliği varsayımı incelenmiş ve varyansların homojen dağılım gösterdiği belirlenmiştir ($p>0.05$). Yapılan çözümleme sonucunda 5, 6 ve 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin bağlayıcı bilgilerinin “orta”, 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ise “yüksek” düzeyde olduğu saptanmıştır. Sınıf düzeyinin bağlayıcı başarı düzeyi üzerinde orta düzeyde etkili olduğu görülmüştür. Bulgular, kız ve erkek öğrencilerin bağlayıcı başarı düzeylerinin orta düzeyde seyrettiğini, kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunduğunu ve cinsiyetin bağlaç başarıları üzerinde düşük düzeyde etkili olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin bağlayıcı testi puanları arasında okuma sıklığına göre anlamlı fark olduğu görülmüştür. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, hiç okumayan öğrencilerle ayda bir, ayda iki ve ayda üçten fazla okuyan öğrenciler arasında hiç okumayan öğrenciler aleyhine fark vardır. Okuma sıklığının bağlayıcı başarıları üzerinde düşük düzeyde etkili olduğu bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: bağlayıcı bilgisi, bağlaç, okuma sıklığı, yazma sıklığı

Atıf Bilgisi

Olğaç, A. O., & Türktas, M. M. (2025). Ortaokul Öğrencilerinin Bağlayıcısı Bilgisi Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Filoloji Bengü*, 5(2), 290-299.

<https://doi.org/10.62605/ufb.1736200>

Geliş Tarihi	08.07.2025
Kabul Tarihi	30.10.2025
Yayın Tarihi	30.11.2025
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Benzerlik Taraması	Yapıldı – intihal.net
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Yazar Katkı Oranları	Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için bir fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı ve Lisans	Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.
Etik Beyan	Bu çalışmada kullanılan veriler, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 11.03.2024 tarihli ve 4 sayılı kararı ile onaylanmış etik kurul izni kapsamında toplanmıştır. Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulmuş ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Dizinleme Bilgisi	ERIH PLUS, MLA, ProQuest Ulrich's Periodicals Directory, EBSCO - Central & Eastern European Academic Source (CEEAS), Linguistic Bibliography, DOAJ: Directory of Open Access Journals

¹ Bu çalışma, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bilim Dalı'nda Dr. Öğr. Üyesi M. Metin Türktas danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

A Study on Connective Knowledge of Middle School Students¹

Aziz Olcay OLĞAÇ | ORCID: 0009-0007-4707-2107 | olcay2031@hotmail.com | Pamukkale University, Institute of Educational Sciences, Pamukkale, Türkiye.

ROR ID: <https://ror.org/01etz1309>

Mevlüt Metin TÜRKTAŞ | ORCID: 0000-0001-6678-8361 | mmturktas@gmail.com | Pamukkale University, Faculty of Educational Sciences, Pamukkale, Türkiye.

<https://ror.org/01etz1309>

Abstract

The primary objective of this study was to examine middle school students' knowledge of connectives by grade level, gender, reading frequency, and writing frequency. This study employed a comparative screening model, a common survey research model. The study was conducted with 856 middle school students during the 2023-2024 academic year. The Connectives Test was used to determine students' knowledge of connectives. SPSS 26 was used to analyze the data. The significance level was set at 0.05 to determine whether the data exhibited a normal distribution, the skewness and kurtosis coefficients were found to be between -2 and 2. Furthermore, the assumption of homogeneity of variances was examined, and it was determined that the variances were homogeneously distributed ($p>0.05$). The analysis revealed that the 5th, 6th, and 7th grade students had a "medium" level of connective knowledge, while the 8th grade students had a "high" level. Grade level was found to have a moderate impact on connective test success. Findings indicate that connective test success levels for both male and female students were moderate, with a significant difference in favor of female students, and gender had a low impact on connective test success. A significant difference was found between students' connective test scores based on reading frequency. According to the multiple comparison test results, there is a significant difference between students who never read and those who read more than once a month, twice a month, or three times a month, to the detriment of those who never read. Reading frequency was found to have a minor impact on binding success.

Keywords: conjunction information, conjunction, reading frequency, writing frequency

Citation

Olğaç, A. O., & Türktas, M. M. (2025). A Study on Connective Knowledge of Middle School Students. *International Journal of Philology Bengü*, 5(2), 290-299.

<https://doi.org/10.62605/ufb.1736200>

Date of Submission 08.07.2025

Date of Acceptance 30.10.2025

Date of Publication 30.11.2025

Peer-Review Double anonymized - Two External.

Plagiarism Checks Yes – intihal.net

Conflict of Interest The author(s) has no conflict of interest to declare.

Author Contribution Rates The authors contributed equally to the study.

Grant Support The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Copyright & Licence Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Ethical Statement The data used in this study were collected under an ethics committee approval granted by the Pamukkale University Board of Scientific Research and Publication Ethics in Education Sciences, dated March 11, 2024, and numbered 4. It is hereby declared that scientific and ethical principles were adhered to during the preparation of this study and that all works utilized are cited in the references.

Indexing Information ERIH PLUS, MLA, ProQuest | Ulrich's Periodicals Directory, EBSCO - Central & Eastern European Academic Source (CEEAS), Linguistic Bibliography, DOAJ: Directory of Open Access Journals

¹ This article was produced from the master's thesis completed under the supervision of Assist. Prof. Dr. M. Metin Türktas in the Department of Turkish Language Education, Institute of Educational Sciences, Pamukkale University

Giriş

Bireyin anlama ve anlatma becerilerinin gelişiminde sözcük dağarcığının önemli bir yeri vardır. Okuma becerisi birçok karmaşık bilişsel işlemin yapılmasını gerektiren bir süreçtir. Bu süreçte okurlar, metindeki sözcükleri tanımak zorundadır. Bir sözcüğü okuma sürecinde tanımak, o sözcüğü metin içerisinde anlamlandırmayı gerektirir. Bu nedenle bir okur okumakta olduğu metinde geçen sözcükleri bilmelidir (Ülper ve Çetinkaya, 2020: 107). Öte yandan, sözcük dağarcığı, yazılı anlatım becerilerinin temel yapı taşlarından biridir. Alan yazın incelendiğinde, bireyin sözcük dağarcığının yazılı anlatımın niteliğini doğrudan etkilediği açıkça görülmektedir (Cunningham ve Stanovich, 1998; Hyland ve Tse, 2004; Laufer ve Nation, 1995).

Bireyin sözcük dağarcığı; ad, önad, eylem, adıl, belirteç, ilgeç, bağlaç gibi sözcük türlerinden oluşur. Bu sözcük türleri içinde bağlaçların anlama ve anlatma sürecindeki ağırlık işleviyle öne çıktığı söylenebilir. Çünkü bağlaçlar, metnin akıcılığını ve anlam bütünlüğünü sağlayan önemli dil öğeleridir. Yazılı ve sözlü anlatımda, cümleleri ve düşünceleri birbirine bağlayarak mantıklı, tutarlı ve anlaşılır bir metin oluşturulmasına yardımcı olur. Bağlayıcılar alan yazında bağlaç olarak da adlandırılmaktadır.

Bağlayıcılar, metin oluşturma ve anlamlandırma süreçlerinde bağdaşıklık ve tutarlılık ilişkilerini kuran temel dilsel araçlardır. Sözcükler, cümleler ve paragraflar arasında mantıksal bağ kurarak metnin anlamsal bütünlüğünü sağlar. Bu işlevleriyle bağlayıcılar hem sözlü hem de yazılı anlatımın anlaşılabilirliğini artırır (Halliday & Hasan, 1976; Kurtul, 2011). Bu doğrultuda, bağlayıcıların doğru ve yerinde kullanımına ilişkin bilgi düzeyi dil becerilerinin gelişiminde kritik bir yere sahiptir. Nitekim Varışoğlu ve Hamzadayı (2018) tarafından yapılan araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen C1 düzeyindeki öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerinin genel olarak yeterli olmadığı, özellikle alta sıralama bağlayıcılarını doğru kullanmada güçlük yaşadıkları belirlenmiştir. Araştırma, bağlayıcıların yapısal ve anlamsal çeşitliliğinin, bu dilsel öğelerin öğrenilmesini zorlaştırdığını da ortaya koymaktadır. Bu durum, bağlayıcıların öğretim süreçlerinde sistematik ve aşamalı bir biçimde ele alınmasının önemini göstermektedir.

Anlamsal özellikleri bakımından bağlayıcılar, zamansallık, nedensellik, karşıtlık ve genişleme biçiminde dört ulamda tanımlanır. Yapısal özellikleri bakımından bağlayıcılar; yana sıralama, alta sıralama, söylem belirteçleri biçiminde üç ulamada tanımlanır. Bağlayıcılara yönelik tanımların çeşitliliği dikkat çekmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi bağlayıcı terimi alan yazında bağlaç olarak da kullanılmaktadır. Fakat bağlaç terimi sınırlayıcı bir anlam içermektedir. Bağlayıcı kavramı, söylem belirteci gibi yapıları da kapsadığından çalışmalarda bu terim yeğlenmektedir. Çetinkaya, Ülper ve Bayat (2016: 201) bağlayıcıları “söylemdeki önermeleri bağlayan sözcük ya da öbekler” biçiminde tanımlar. Çetinkaya, Ülper ve Bayat’a (2014: 89) göre de “bağlayıcılar metnin küçük ölçekli yapısında ardışık sözcükler arasındaki anlamsal ilişkilerin metnin alıcısı, yani okuyucusu ya da dinleyicisi tarafından açık olarak algılanmasını sağlayan belirginleştirici öğelerdir.”

Bağlayıcıları anlamsal düzeyde ele aldığımızda karşımıza zamansallık, nedensellik, karşıtlık, genişleme gibi alt başlıklar çıkmaktadır (Çetinkaya vd., 2014; Halliday & Hasan, 1976). Bu alt başlıklar bağlayıcıların metnin küçük ve büyük ölçekli yapısına kattığı anlamsal değeri gösterir. Zamansallık bildiren bağlayıcılar metindeki olayların zamanda öncelik, sonralık veya eşzamanlılık durumlarını belirginleştirir. Nedensellik bildiren bağlayıcılar, önermeler arasında amaç-sonuç, neden-sonuç gibi anlamsal ilişki oluşturulmasını sağlar. Karşıtlık bildiren bağlayıcılar, cümlede zıtlık bildiren öğeleri birbirine bağlamak için kullanılır. Genişleme bildiren bağlayıcılar ise söylemi ve anlamı daha ileri boyutlara taşır (Gençer & Çetinkaya, 2015). Sözdizimsel olarak bağlayıcılar, yana, alta sıralama ve söylem belirteçleri olarak üç

ulamda karşımıza çıkar (Kurtul, 2011; Zeyrek & Webber, 2008). Bu bağlayıcılardan yana ve alta sıralama bağlayıcıları alt başlıklara ayrılarak cümle içinde birinci ve ikinci üyeler veya ikinci ve birinci üyeler arasında anlamsal ilişkiler kurar. Söylem belirteçlerinde ise büyük ölçekli söylem belirteçleri daha çok önemli bilgilere işaret ederken küçük söylem belirteçlerinde durum daha önemsiz yapılara döner (Gençer & Çetinkaya, 2015).

Bağlayıcılar anlama ve anlatma sürecinde etkin işlevi olan dilsel öğelerdir. Anlamsal özellikleriyle metindeki anlamı belirginleştirerek metnin bağlaşıklık ve tutarlılık yapısına katkı sunar. Öte yandan alımlayıcının metnin iletisine erişmesinde de işlevsel bir rol üstlenir. Daha önce de belirtildiği gibi bağlayıcı bilgisi yazma ve okuma becerisini etkileyen önemli bir dilsel öğedir. Bu çalışmadan elde edilecek verilerle ortaya çıkan bulgular öğretim ortamlarına, ders aracı hazırlayanlara ve araştırmacılara bağlayıcıların sınıf düzeyi, cinsiyet, okuma sıklığı ve yazma sıklığı ile olan ilişkisi konusunda ayrıntılı bilgi sağlayarak önemli katkılar sunabilir. Bu çalışmanın temel amacı ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı bilgi düzeylerini, sınıf, cinsiyet, okuma ve yazma sıklığı bakımından karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu temel amaç doğrultusunda yanıtı aranan sorular şöyledir:

1. Ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı bilgi düzeyleri nasıldır?
2. Ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı testi puanları arasında sınıf düzeyine göre anlamlı fark var mıdır?
3. Ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı testi puanları arasında cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?
4. Ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı testi puanları arasında okuma sıklığına göre anlamlı fark var mıdır?
5. Ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı testi puanları arasında yazma sıklığına göre anlamlı fark var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, nicel araştırma yaklaşımlarından tarama (survey) modeline dayalı olarak desenlenmiştir. Tarama modelleri, bir durumu ya da olguyu olduğu gibi betimlemeyi ve mevcut durum hakkında genel bir yargıya ulaşmayı amaçlayan araştırma desenleridir. Bu doğrultuda araştırmada, karşılaştırmalı tarama modeli kullanılmıştır. Karşılaştırmalı tarama modeli; belirli bir durumu farklı değişkenler açısından karşılaştırarak aralarındaki anlamlı farklılıkları ortaya koymayı hedefler.

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı bilgi düzeyleri; sınıf düzeyi, cinsiyet, okuma sıklığı ve yazma sıklığı değişkenleri bakımından incelenmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkenini “bağlayıcı bilgi düzeyi”, bağımsız değişkenlerini ise “sınıf düzeyi, cinsiyet, okuma sıklığı ve yazma sıklığı” oluşturmaktadır.

Veriler, SPSS 26 paket programı aracılığıyla çözümlenmiştir. Normal dağılım varsayımı çarpıklık ve basıklık katsayılarıyla test edilmiş, varyansların homojenliği varsayımı incelenmiş ve parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre farkın belirlenmesinde Bağımsız Örneklem t Testi, sınıf düzeyi ve okuma sıklığı değişkenlerine göre farkın belirlenmesinde Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Yazma sıklığı değişkeni için bazı alt gruplarda öğrenci sayısının az olması nedeniyle Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Ayrıca her bir değişkenin etki düzeyini belirlemek amacıyla eta-kare (η^2) hesaplanmıştır.

Araştırma deseni, öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerini çok boyutlu olarak değerlendirmeye, farklı değişkenlere göre anlamlı farklılıkların ortaya konmasına ve bu farklılıkların etki büyüklüklerinin belirlenmesine olanak tanımaktadır. Böylece bağlayıcı bilgi

düzeylerinin gelişimsel ve bireysel farklılıklar bağlamında ayrıntılı bir biçimde betimlenmesi amaçlanmıştır.

Örneklem

Araştırmanın katılımcılarını, 2023–2024 eğitim-öğretim yılında Hatay ili İskenderun ve Arsuz ilçelerinde bulunan devlet okullarında öğrenim gören toplam 856 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun (kolay ulaşılabilir) örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, araştırmacının erişiminin kolay olduğu okullardan gönüllü katılımcılara ulaşılmasına imkân sağlamıştır.

Katılımcıların 217'si 5. sınıf, 187'si 6. sınıf, 284'ü 7. sınıf ve 168'i 8. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin 481'i kız, 375'i erkektir. Katılımcıların bu şekilde farklı sınıf düzeylerini ve cinsiyet gruplarını temsil etmesi, çalışmada sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenlerine göre yapılan karşılaştırmalı çözümlemelerin güvenilirliğini güçlendirmektedir.

Katılımcılardan veri toplanmadan önce gerekli izin süreçleri tamamlanmış, öğrenci ve velilerden gönüllü katılım onayı alınmıştır. Araştırma süreci boyunca kişisel bilgiler gizli tutulmuş, veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılmıştır. Bu uygulamalar, araştırmanın etik ilkelere uygun olarak yürütülmesini sağlamıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmada veriler, öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla Çetinkaya, Ülper ve Bayat (2014) tarafından geliştirilen Bağlayıcı Testi aracılığıyla toplanmıştır. Bu test, öğrencilerin metinlerdeki anlamsal ilişkileri kurma düzeylerini nesnel biçimde ölçmeyi amaçlayan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır. Veri toplama süreci 2023–2024 eğitim-öğretim yılı içerisinde ilgili okullarda, ders saatleri dışında araştırmacı gözetiminde gerçekleştirilmiştir. Uygulama süresi ortalama 30 dakika sürmüştür ve tüm katılımcılara aynı koşullar sağlanmıştır.

Verilerin çözümlemesinde SPSS 26 paket programı kullanılmış, anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Öncelikle verilerin dağılım özelliklerini belirlemek amacıyla çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş, elde edilen değerlerin -2 ile $+2$ aralığında olduğu saptanmıştır (Field, 2013). Ayrıca Levene testi ile varyansların homojenliği incelenmiş ve varyansların homojen dağılım gösterdiği belirlenmiştir ($p > .05$). Bu sonuçlara dayanarak parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre farkın belirlenmesinde Bağımsız Örneklem T testi, sınıf düzeyi ve okuma sıklığı değişkenlerine göre farkın belirlenmesinde Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Yazma sıklığı değişkeninde bazı alt gruplardaki katılımcı sayısının düşük olması ve gruplar arası dengesizlik nedeniyle Kruskal Wallis testi tercih edilmiştir. Farklılıkların etki düzeyini belirlemek amacıyla eta-kare (η^2) değerleri hesaplanmıştır (Cohen, 1988).

Bağlayıcı Testi'nden alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 28'dir. Puan aralıkları şu şekilde sınıflandırılmıştır:

- 0–9.33: Düşük düzey
- 9.34–18.66: Orta düzey
- 18.67–28: Yüksek düzey

Bu sınıflama, öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerinin betimsel olarak ortaya konulmasına ve farklı değişkenlere göre anlamlı farklılıkların istatistiksel olarak test edilmesine olanak sağlamıştır.

Bulgular

Araştırmanın Birinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci sorusu “Ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı bilgi düzeyleri nasıldır?” biçiminde oluşturulmuştur. Yapılan çözümleme sonrası ortaya çıkan bulgular Tablo1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Ortaokul Öğrencilerinin Bağlayıcı Bilgi Düzeyleri

<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>Düzye</i>	<i>Medyan</i>	<i>Mod</i>	<i>sd</i>	<i>En küçük değer</i>	<i>En büyük değer</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
856	16.80	Orta	17.00	24.00	6.32	2,00	28,00	-.181	-1.115

Öğrencilerin bağlayıcı testi puanlarının ortalaması $\bar{X}=16.80$ ’dir. Öğrencilerin bağlayıcı bilgileri “orta” düzeyindedir.

Araştırmanın İkinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu “Ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı testi puanları arasında sınıf düzeyine göre anlamlı fark var mıdır?” biçiminde oluşturulmuştur. Yapılan çözümleme sonrası ortaya çıkan bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1. Sınıf Düzeyine Göre Bağlayıcı Testi ANOVA Testi Sonuçları

<i>Sınıf</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>Düzye</i>	<i>Varyans kaynağı</i>	<i>Kareler toplamı</i>	<i>Sd</i>	<i>Kareler ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Anlamlı fark</i>	η^2
5	217	13,79	Orta	Gruplararası	3533,523	3	1177,841	32,801	,000*		
6	187	16,31	Orta	Gruplariçi	30522,636	850	35,909			8-5,6,7	
7	284	17,82	Orta	Toplam	34056,159	853				7-5,6	0.104
										6-5	
8	168	19,51	Yüksek								

*p<0.05

5. sınıftaki öğrencilerin bağlayıcı testi puanlarının ortalaması $\bar{X}=13.79$, 6. sınıftaki öğrencilerin $\bar{X}=16.31$, 7. sınıftaki öğrencilerin $\bar{X}=17.82$ ve 8. sınıftaki öğrencilerin $\bar{X}=19.51$ ’dir. 5, 6 ve 7.sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeyleri “orta”, 8. sınıflarda ise “yüksek” düzeydedir. ANOVA testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin bağlayıcı testi puanları arasında sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir ($F_{(3,850)}=32.801$, $p<0.05$). Çoklu karşılaştırma testi sonuçları incelendiğinde bu farkın 8. sınıftaki öğrencilerle 5, 6 ve 7. sınıftaki öğrenciler arasında 8. Sınıflar; 7. sınıftaki öğrencilerle 5 ve 6. sınıftaki öğrenciler arasında 7. Sınıflar; 6. sınıftaki öğrencilerle 5. sınıftaki öğrenciler arasında ise 6. sınıflar lehine olduğu görülmektedir. Eta kare etki büyüklüğü değeri 0.104 olarak bulunmuştur. Bu bulgular sınıf düzeyinin bağlayıcı başarıları üzerinde orta düzeyde etkili olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Üçüncü Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusu “Ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı testi puanları arasında cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?” biçiminde oluşturulmuştur. Yapılan çözümleme sonrası ortaya çıkan bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 2. Cinsiyete Göre Bağlayıcı Testi Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Düzye	Sd	t	P	η^2
Kız	481	17,56	Orta	852	4.003	.000*	0.019
Erkek	375	15,83	Orta				

*p<0.05

Erkek öğrencilerin bağlayıcı testinden aldığı puanların ortalaması $\bar{X}=17.56$, kız öğrencilerin $\bar{X}=15.83$ ’tür. Ortalama puanlar incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin bağlayıcı başarı düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bağımsız Örneklem T testi incelendiğinde, kız ve erkek öğrencilerin bağlayıcı testi puanları arasında, kız öğrenciler lehine anlamlı düzeyde bir farklılığın olduğu görülmektedir ($t_{(852)}=4.003$, $p<.05$). Etki büyüklüğü değeri $\eta^2 = 0.019$ bulunmuştur. Bu bulgular cinsiyetin bağlayıcı başarıları üzerinde düşük düzeyde etkili olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Dördüncü Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü sorusu “Ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı testi puanları arasında okuma sıklığına göre anlamlı fark var mıdır?” biçiminde oluşturulmuştur. Yapılan çözümleme sonrası ortaya çıkan bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 3. Okuma Sıklığına Göre Bağlayıcı Testi ANOVA Testi Sonuçları

Okuma sıklığı	N	$\bar{X}$	Düzye	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı fark	η^2
Hiç	466	15,77	Orta	Gruplararası	1158,529	4	289,632	7,475	.000*	Hiç-ayda	0.034
Ayda 1	168	18,18	Orta	Gruplariçi	32897,630	849	38,749			1	
Ayda 2	119	18,32	Orta	Toplam	34056,159	853				2	
Ayda 3	50	16,94	Orta							3'ten	
Ayda 3'ten fazla	53	17,96	Orta							fazla	

*p<0.05

Hiç kitap okumayan öğrencilerin bağlayıcı testi puanlarının ortalaması $\bar{X}=15.77$, ayda bir okuyan öğrencilerin $\bar{X}=18.18$, ayda iki okuyan öğrencilerin $\bar{X}=18.32$, ayda üç okuyan öğrencilerin $\bar{X}=16.94$, ayda 3’ten fazla okuyan öğrencilerin $\bar{X}=17.96$ ’dır. Farklı okuma sıklığındaki öğrencilerin bağlayıcı başarı düzeyleri “orta” düzeyindedir. ANOVA testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin bağlayıcı testi puanları arasında okuma sıklığına göre anlamlı fark olduğu görülmektedir ($F_{(4,849)}=7.745$, $p<0.05$). Çoklu karşılaştırma testi sonuçları incelendiğinde bu farkın hiç okumayan öğrencilerle ayda bir, ayda iki ve ayda 3’ten fazla okuyan öğrenciler arasında hiç okumayan öğrenciler aleyhine olduğu görülmektedir. Eta kare

etki büyüklüğü değeri 0.034 olarak bulunmuştur. Bu bulgular okuma sıklığının bağlayıcı başarıları üzerinde düşük düzeyde etkili olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Beşinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci sorusu “Ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı testi puanları arasında yazma sıklığına göre anlamlı fark var mıdır?” biçiminde oluşturulmuştur. Yapılan çözümleme sonrası ortaya çıkan bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 4. Yazma Sıklığına göre Bağlayıcı Testi Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yazma sıklığı	N	$\bar{X}$	Düzye	Sıralar Ortalaması	Sd	χ^2	P
Hiç	683	16,74	Orta	424,44			
Ayda 1	63	16,25	Orta	416,68			
Ayda 2	37	16,24	Orta	381,60	4	4.404	.354
Ayda 3	20	18,45	Orta	477,35			
Ayda 3’ten fazla	53	18,04	Orta	476,96			

Hiç yazmayan öğrencilerin bağlayıcı testi puanlarının ortalaması $\bar{X}=16.74$, ayda bir yazan öğrencilerin $\bar{X}=16.25$, ayda iki yazan öğrencilerin $\bar{X}=16.24$, ayda üç yazan öğrencilerin $\bar{X}=18.45$, ayda 3’ten fazla yazan öğrencilerin $\bar{X}=18.04$ ’tür. Farklı yazma sıklığındaki öğrencilerin bağlayıcı başarı düzeyleri “orta” düzeyindedir. Kruskal Wallis testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin bağlayıcı testi puanları arasında yazma sıklığına göre anlamlı farklılıkların olmadığı görülmektedir ($\chi^2(4)=4.404$, $p>0.05$).

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin bağlayıcı bilgi düzeylerini ve bu düzeylerin çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerinin genel olarak orta düzeyde olduğunu ortaya koymuştur ($\bar{X}=16.80$). Bu durum, öğrencilerin metinler arası ve metin içi anlam ilişkilerini kurmada yeterince yetkin olmadıklarını ve bağlayıcı kullanımına yönelik bilgi düzeylerinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu bulgular, alan yazındaki benzer çalışmalarla da örtüşmektedir. Örneğin Irmak (2019) da Türkçe öğretmen adaylarının yazılı anlatımlarında bağlayıcı kullanım düzeylerinin yeterli olmadığını ifade etmiştir. Öte yandan, Ülper ve Çetinkaya’nın (2017) aynı bağlayıcı bilgi testiyle yürüttükleri başka bir çalışmada, öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerinin ($\bar{X}=20.33$) yeterli düzeyde olduğu rapor edilmiştir. Bu farklılık, örneklem grupları, veri toplama zamanları ve uygulama bağlamları açısından açıklanabilir.

Araştırmada sınıf düzeyine göre yapılan ANOVA testi sonucunda, sınıf düzeyi yükseldikçe bağlayıcı bilgi düzeylerinin de anlamlı biçimde arttığı görülmüştür. Bu bulgu, Cain, Patson ve Andrews’un (2005) 8–10 yaş arası çocuklarla yürüttükleri çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir. Söz konusu çalışmada, yaş ilerledikçe öğrencilerin zamansal, nedensel ve karşıtlık bildiren bağlaçları anlamada ve uygun şekilde kullanmada daha başarılı oldukları belirtilmiştir. Nitekim bu araştırmada da özellikle 8. sınıf öğrencilerinin bağlayıcı bilgi düzeylerinin diğer sınıf düzeylerine kıyasla daha yüksek olduğu, sınıf düzeyinin başarıya orta düzeyde etki ettiği ($\eta^2=0.104$) bulunmuştur. Bu durum, bağlayıcı bilgilerde gelişim

olduğunu gösterse de genel anlamda yeterli düzeyin tüm sınıflarda sağlanamadığını ortaya koymaktadır.

Cinsiyete göre yapılan bağımsız örneklemeler T-testi analizinde hem kız hem erkek öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerinin orta düzeyde olduğu; ancak kız öğrencilerin düzeylerinin erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Etki büyüklüğünün düşük düzeyde olması ($\eta^2 = 0.019$), cinsiyetin bu başarı üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, Çetinkaya, Ülper ve Bayat'ın (2014) araştırmasındaki bulgularla paralellik göstermektedir.

Okuma sıklığı değişkenine ilişkin bulgular, öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerinin okuma alışkanlıklarına göre anlamlı biçimde değiştiğini ve okuma sıklığının bilgi düzeyi üzerinde düşük düzeyde etkili olduğunu ($\eta^2 = 0.034$) göstermektedir. Özellikle hiç okumayan öğrenciler ile düzenli olarak okuyan öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna karşın yazma sıklığı değişkenine ilişkin analizlerde bağlayıcı bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Ancak Çetinkaya, Ülper ve Bayat (2014), okuma ve yazma sıklığı arttıkça bağlayıcı bilgi düzeylerinde de artış yaşandığını belirtmiştir. Bu çerçevede, yazma sıklığının etkisinin belirgin hâle gelmesi için daha nitelikli ve yapılandırılmış yazma etkinliklerine ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Son olarak, Duggleby, Tang ve Kuo-Newhouse'un (2015) 9. sınıf öğrencileriyle yürüttükleri araştırma, yazılı anlatımlarda kullanılan bağlayıcı sayısının hem yazma başarıları hem de okuduğunu anlama düzeyleriyle anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, bağlayıcıların yalnızca dil bilgisi becerileriyle sınırlı olmadığını; aynı zamanda bütüncül dil yeterliğinin önemli bir parçası olduğunu ortaya koymaktadır.

Genel olarak bu araştırma, bağlayıcı bilgi düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini; ancak bu düzeyin tüm öğrencilerde istenen yeterlilikte olmadığını ortaya koymaktadır. Özellikle sınıf düzeyinin, cinsiyetin ve okuma sıklığının bağlayıcı bilgi düzeyleri üzerinde etkili olduğu; ancak yazma sıklığının anlamlı bir fark yaratmadığı bulgusu, öğretim süreçlerinde bu değişkenlerin dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir.

Bu bulgular doğrultusunda, bağlayıcı kullanım becerilerinin geliştirilmesine yönelik olarak Türkçe derslerinde metinler arası ve metin içi anlam ilişkilerine odaklanan öğretim uygulamalarına daha fazla yer verilmesi önerilmektedir. Özellikle okuma metinleri aracılığıyla bağlaç türlerinin tanıtılması, bu bağlaçların anlamsal işlevlerine yönelik örneklemeler yapılması ve öğrencilerin metin yazarken uygun bağlaçları kullanmalarına rehberlik edilmesi bu becerilerin gelişimine katkı sağlayabilir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin yazma süreçlerinde bağlaç kullanımını teşvik eden yapılandırılmış yazma etkinliklerinin uygulanması; öğretmenlerin yazılı anlatım değerlendirmelerinde bağlayıcı kullanımına özel vurgu yapması önemlidir. Ayrıca, kız öğrencilerin daha yüksek başarı göstermesi ve sınıf düzeyi ilerledikçe başarıda artış gözlemlenmesi dikkate alındığında, özellikle erkek öğrenciler ve alt sınıf düzeyindeki öğrenciler için destekleyici uygulamaların planlanması gerekmektedir.

Gelecek çalışmalarda, bağlayıcı bilgi düzeyleri ile yazma performansı, okuduğunu anlama becerisi ve üstbilişsel farkındalık düzeyleri gibi değişkenler arasındaki ilişkiler nicel ve nitel yönleriyle daha ayrıntılı biçimde incelenebilir. Bununla birlikte, farklı sosyoekonomik düzeylere sahip öğrenciler üzerinde yapılacak çalışmalar, elde edilen sonuçların genellenebilirliğini artıracaktır. Ayrıca, öğrencilerin bağlayıcı kullanımına ilişkin algılarını, karşılaştıkları güçlükleri ve bu konudaki öğrenme süreçlerini derinlemesine anlamaya yönelik betimsel ya da nitel araştırmaların gerçekleştirilmesi, öğretim süreçlerinin iyileştirilmesine doğrudan katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Cain, K. Patson, N., & Andrews, L. (2005). Age-and ability- related differences in young readers' use of conjunctions. *Journal Of Child Language*, 32(4), 877-892.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd Ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Cunningham, A. E. & Stanovich, K. E. (1998). The impact of print exposure on word recognition. In J. L. Metsala & L. C. Ehri (Eds.), *Word recognition in beginning literacy*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers, (Pp. 235–262).
- Çetinkaya, G. Ülper, H. & Bayat, N. (2014). Developing connectives test and examining students' connectives knowledge based on various variables. *International Journal Of Language Academy*, 2(3), 88-98.
- Çetinkaya, G. Ülper, H., & Bayat, N. (2016). Bağlayıcı kullanımına ilişkin yanlışların çözümlenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi [Journal Of Theoretical Educational Science]*, 9(2), 198-213.
- Duggleby, S. Tang, W. & Kuo-Newhouse, A. (2015), Does the use of connective words in written assessments predict high school students reading and writing achievement. *Reading Psychology*, 37(4), 511–532.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using ibm spss statistics* (4th Ed.). Sage.
- Gençer, Y. & Çetinkaya, G. (2015). Investigating the relationship between connectives and readers' reading comprehension level. *Reading Improvement*, 52(2), 39-50.
- Halliday, M. A. & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London: Longman.
- Hyland, K. & Tse, P. (2004). *Metadiscourse In Academic Writing: A Reappraisal*. *Applied Linguistics*. 25,156-177.
- Irmak, E. (2019). *Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatımlarında bağdaşıklık düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi.
- Kurtul, K. (2011). *Türkçe ve İngilizce'deki bağlaçların yazılı metinlerde kullanımı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Laufer, B. & Nation, P. (1995). Vocabulary size and use: Lexical richness in L2 written production. *Applied Linguistics*, 16, 307-322.
- Ülper, H. Çetinkaya, G., & Bayat, N. (2017). Okuduğunu anlama testinin geliştirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 175-190.
- Ülper, H. & Çetinkaya, G. (2020). Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin okuma sürecinde bilinmeyen sözcüklerle karşılaşınca başvurdukları çıkarım stratejilerine ilişkin görüşler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(1), 107-121.
- Varışoğlu, M. C. & Hamzadayı, E. (2018). Yabancı dil olarak türkçe öğrenen c1 düzeyindeki öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeyleri. *Turkish Studies*, 13(4), 1291–1304.
- Zeyrek, D. & Webber, B. L. (2008), A discourse resource for turkish: annotating discourse connectives in the metu corpus. in Third International Joint Conference On Natural Language Processing, IJCNLP 2008, Hyderabad, India, January 7-12 Pp. 65-72. <http://aclweb.org/anthology/I/I08/I08-7009.pdf> sayfasından erişim sağlanmıştır.